

Datum
2020-10-05
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
HVO-2020-4414

Förslag till yttrande

Till
Stadskontoret

**Remiss om revidering av styrdokument för hållbarhets- och rättighetsfrågor
STK-2020-963**

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser att det är positivt att det tas ett helhetsgrepp kring hållbarhets- och rättighetsfrågorna på en övergripande nivå inom staden, men att *Inriktning för jämlikhet, jämställdhet och rättighetsbaserat arbete i Malmö stad* inte utgör ett bra stöd som grund för styrning och genomförande av arbetet. Nämnden anser att inriktningen inte bidrar till att tydliggöra hur jämlikhet, jämställdhet och ett rättighetsbaserat arbete är en del av den ordinarie mål- och budgetuppföljningen liksom det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet. Nämnden anser heller inte att inriktningen förtydligar hur lagar, konventioner, mål och ambitioner ska omsättas i ordinarie styrsystem eller att de vägledande principerna anger inriktningen för hur Malmö stads arbete med jämlikhet, jämställdhet och rättighetsbaserat ska ske i praktiken.

Yttrande

Nedan följer hälsa-, vård- och omsorgsnämndens synpunkter. Yttrandet inleds med generella synpunkter och följer sedan inriktningens disposition.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden är positiv till att minska antalet styrdokument och till att ta ett helhetsgrepp kring hållbarhets- och rättighetsfrågorna. Nämnden välkomnar ett nytt grepp för att få frågorna att genomsyra hela verksamheten. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser dock att det är svårt att förhålla sig till inriktningen som inte följer de av kommunfullmäktige antagna *riktlinjerna för utformning av Malmö stads styrdokument*. Jämfört med befintliga styrdokument på området anser hälsa-, vård- och omsorgsnämnden att inriktningen är mer övergripande.

I förslaget till inriktning finns att läsa: ”Inriktningen ska bidra till att tydliggöra *hur* jämlikhet, jämställdhet och ett rättighetsbaserat arbete är en del av den ordinarie mål- och budgetuppföljningen liksom det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet” och ”Denna

inriktning ska förtydliga *hur* lagar, konventioner, mål och ambitioner ska omsättas i ordinarie styrsystem.” (s. 2) samt ”[De vägledande principerna] anger inriktningen för *hur* Malmö stads arbete med jämlikhet, jämställdhet och rättighetsbaserat sker i praktiken.” Detta anser hälsa-, vård- och omsorgsnämnden inte uppfylls. Just frågan om *hur* detta arbete ska vara en del av ordinarie system lämnas obesvarad och något förtydligande finns inte. Nämnden och förvaltningen vet inte vad som förväntas efter ett eventuellt beslut och vet inte vilka åtgärder som nämnden förväntas vidtas.

Med anledning av ovan väcks följande frågor och reflektioner av nämnden vid läsningen av förslaget till inriktning:

- Inriktningen ska årligen kompletteras med verksamhetsplanering för konkreta insatser med tillhörande verksamhets- och insatsmål. Vem beslutar om dessa mål? Vem ansvarar för, på vilken nivå och hur ska verksamhetsplanen tas fram? Hur tas tydliga krav eller uppdrag fram från politik och förvaltning som anger ambition, prioritet och resursfördelning? Hur integreras verksamhetsplanen och målen med ordinarie styrsystem och kvalitets- och utvecklingsarbete? Att få in hållbarhets- och rättighetsperspektiven i ordinarie verksamhet har redan varit en ambition i enlighet med tidigare styrdokument för tvärfrågor. Nämnden ser inte hur föreslagen inriktning ger bättre förutsättningar för att integrera områdena i budget och i systematiskt kvalitetsarbete.
- Om arbetet ska integreras i mål- och budgetuppföljning och systematiskt kvalitetsarbete – på vilket sätt? I delårsrapporter och årsanalys finns kanske inte något mål eller indikatorer som passar att följa upp under. Samma gäller systematiskt kvalitetsarbete som i hälsa-, vård- och omsorgsnämndens fall handlar om ledningssystem enligt Socialstyrelsens föreskrifter. Kommer fler inriktningsdokument eller styrdokument att ha sin uppföljningsprocess integrerad med ordinarie budget- och uppföljningsarbete? Delårsrapporter och årsanalyser riskerar att bli väldigt omfattande och tunga om de innehåller uppföljning av allt. Kan det finnas en risk att hållbarhets- och rättighetsfrågorna inte får den uppmärksamhet som krävs för att arbetet ska utvecklas och prioriteras?
- Eftersom den föreslagna inriktningen är ”en fortsättning på det arbete som skett inom ramen för tidigare utvecklingsplaner för jämställdhetsintegrering, antidiskriminering, barns rättigheter, folkhälsa och Agenda 2030” – ska de tidigare styrdokument som berörs i översynen, tex *utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering* och *strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030* upphävas i samband med eventuellt beslut om inriktning?
- I processbeskrivningen som finns på sidan 3 i inriktningen finns steget ”Handlingsplaner, stöd och samordning” efter inriktningen – vad avses med det? Nämnden saknar en förklaring till processen och främst detta processteg.

Från vilja till verklighet

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser att den övergripande styrningen kring jämställdhet, jämlikhet, rättighetsbaserat arbete och Agenda 2030 varit otydlig och att det saknats tydliga politiska prioriteringar. I Swecos rapport lyfts att det funnits ett glapp mellan politik och förvaltningsledning på stadskontoret. Nämnden efterfrågar på vilket sätt glappet ska minskas och prioriteringar tydliggöras.

Lagar och konventioner

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden önskar ytterligare konkretisering genom att det redogörs för vilka system och processer som avses samt vilka förändringar som behöver genomföras, vad det förväntas leda till för effekter samt vilka som är ansvariga. Ingår till exempel arbetsgivarperspektivet med aktiva åtgärder?

Politiska mål och ambitioner

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser att det är viktigt att också lyfta fram ekonomins betydelse för möjligheterna att genomföra förändringar i inriktningen. Prioriteringar genom avsatta resurser är en förutsättning för hur ambitionerna ska omsättas i praktiken för att det ska komma Malmöborna till del. Nämnden anser att tydliga prioriteringar och avsatta resurser bör läggas till som viktiga byggstenar i de vägledande principerna i inriktningen och ställer sig frågande till hur eventuella behov av ytterligare resurser ska lyftas fram?

Uppföljning, statistik och analys

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden instämmer i att det är viktigt att systematisera arbetet genom återkommande uppföljning, statistik och analys. Det är av vikt att beslut fattas utifrån analyser och att analyser görs utifrån ett övergripande perspektiv (gemensamma mellan olika förvaltningar eller övergripande för staden) och utifrån Malmöbornas olika perspektiv. I arbetet blir också stadskontorets roll att stötta förvaltningarna viktigt. Stöd bör alltid ges, inte bara vid behov, bland annat för att det stadsövergripande perspektivet inte ska tappas.

Dialog, lärande och samverkan

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden instämmer i vikten av att tillvarata kunskap från uppföljningar och analyser, att sprida goda och lärande exempel och att arbeta medskapande med Malmöbor och civilsamhället, näringslivet och högskolan. Det är viktiga förutsättningar för ett inkluderande och hållbart arbete som bygger på fakta, erfarenhet, behov och önskemål. Det är också ett arbete som kräver struktur och systematik varför det är önskvärt att stadskontoret ansvarar för samordning. Nämnden är också positiv till strategiska dialoger och anser att dialog som metod är ett bra sätt att fånga upp erfarenheter, lärdomar, utmaningar och dilemman. Det ligger också i linje med ett tillitsbaserat förhållningssätt.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden delar uppfattningen om att verksamhetsnära arbete för jämlikhet, jämställdhet och rättighetsbaserat arbete är viktigt. Det är angeläget att arbetet genomsyrar hela staden och alla delar i stadens verksamheter och inte bara enskilda funktioner. Att integrera ett verksamhetsnära arbete i alla led i alla förvaltningens verksamheter är en förutsättning för att arbetet ska vara en naturlig del i grunduppdraget och i det ordinarie arbetet. Men nämnden vill också påpeka att det är förenat med utmaningar. För att integrera dessa frågor i det ordinarie arbetet och att skapa förutsättningar för det, kan det komma att krävas till exempel kompetensutveckling, vilket för nämndens brukarnära verksamhet är förknippat med kostnader för vikarier.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden är positiv till och kan se möjligheter i kunskapsallianser som metod för delaktighet och att tillvarata kunskap, även om metoden i sig inte har fått genomslag i staden hittills. I *utvärderingen av arbetet med jämlik hälsa och social hållbarhet med Malmökommissionen som hänstång*¹ lyfts det fram att kunskapsallianser inte har fått det genomslag som väntats på grund av att det är otydligt hur dialogprocesser med organisationer och medborgare tas till vara inom staden, att en systematisk och övergripande samverkan med akademien eller frivilligsektorn inte har etablerats samt att Malmö stads organisering i fackförvaltningar har försvårat samverkan med civilsamhället. Dessa lärdomar är viktiga att bära med sig i det fortsatta arbetet. Nämnden anser därför att ansvaret för att etablera och skapa strukturer bör vara stadskontorets och att det är viktigt att dialogerna, kunskapsallianserna och samverkan ändå sker på flera nivåer i organisationen och inte stannar på stadskontors- eller chefsnivå.

Ansvarsfördelning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser att det behöver tydliggöras vilka uppdrag som är kopplade till och hur ansvarsfördelningen ser ut för de byggstenarna som listas i de vägledande principerna på sidan 6 i inriktningen. För att områdena ska integreras i alla led bör ansvarsfördelningen följa samma princip – det vill säga att ansvaret genomsyrar förvaltningarna genom förvaltningsledningen som ytterst ansvariga. När ambitionen är att integrera områdena och arbetet i den ordinarie mål- och budgetuppföljningen liksom det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet bedömer hälsa-, vård- och omsorgsnämnden det inte som rimligt att lägga ansvaret på enskilda funktioner. Det gör arbetet individberoende och sårbart och samordnande funktioner har sällan mandat att fatta beslut om vad verksamheter ska och inte ska göra. Nämnden instämmer dock i att det i varje förvaltning ska finnas samordnare och sakkunniga inom områdena som driver, utvecklar och stöttar arbetet, men ansvaret för att integrera arbetet i budget och ordinarie processer måste ligga på förvaltningsledningsnivå.

Nämnden anser att stadskontorets roll inte är tillräckligt tydlig i ansvarsfördelningen. Vad ingår i stadskontorets utpekade samordningsansvar? Vad planeras ingå i stadskontorets stöd till förvaltningarna i hur uppföljning, statistik, analys, dialog, lärande och samverkan ska gå

¹ Kommunstyrelsen 2020-04-15 § 123

till? Hur mycket av det ska ske gemensamt på en övergripande nivå och hur mycket internt i förvaltningarna?

Exempel på stöd från stadskontoret som nämnden anser värdefull:

- stöd i att integrera jämställdhet och jämlikhet i målstyrningsprocessen
- operativt stöd, exempelvis genom gemensamma utvecklingsarbeten (med stadskontoret och kanske andra förvaltningar)
- stöd i att ta fram och analysera underlag, statistik m.m.
- löpande introduktionsutbildningar för medarbetare, chefer och politiker som samordnas centralt
- konkretisera vad områdena betyder i praktiken, i vardagen för våra medarbetare
- sammanhållet och synkat arbete med alla så kallade tvärfrågor som stadskontorets avdelning Analys & Hållbarhet har i uppdrag att samordna
- mer samordnat arbete vad gäller det förvaltningsövergripande arbetet med nationella minoriteter (Analys & Hållbarhet & kulturförvaltningen)
- ökad samordning mellan Analys & hållbarhet och stadskontorets HR-avdelning – Malmöboperspektiv kontra arbetsgivarperspektiv.

Ordförande

.....
Anders Rubin
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Gisela Öst
.....